

УДК 376.5

*ЛАРИСА НЕЧИТАЙЛО, кандидатка біологічних наук, асистентка кафедри біологічної та медичної хімії, Івано-Франківський національний медичний університет, Україна
ORCID ID 0000-0002-7330-3411
larysa.nechytailo@gmail.com*

*СВІТЛАНА ДАНИЛІВ, кандидатка біологічних наук, асистентка кафедри фармацевтичного управління, технології ліків та фармакогнозії, Івано-Франківський національний медичний університет, Україна
ORCID ID 0000-0001-5307-2188
svetadanyliv@ukr.net*

*ЛІЛІЯ КУРАС, кандидатка біологічних наук, асистентка кафедри біологічної та медичної хімії, Івано-Франківський національний медичний університет, Україна
ORCID ID 0000-0003-4159-0388
kuras1205@ukr.net*

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ПЕРШОГО КУРСУ ДО НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

LARYSA NECHYTAILO, Candidate of Biological Sciences, Assistant of the Department of Biological and Medical Chemistry, Ivano-Frankivsk National Medical University, Ukraine

SVITLANA DANYLIV, Candidate of Biological Sciences, Assistant of the Department of Pharmaceutical Management, Drug Technology and Pharmacognosy, Ivano-Frankivsk National Medical University, Ukraine

LILIA KURAS, Candidate of Biological Sciences, Assistant of the Department of Biological and Medical Chemistry, Ivano-Frankivsk National Medical University, Ukraine

PECULIARITIES OF ADAPTATION OF FIRST-YEAR MEDICAL STUDENTS TO THE EDUCATIONAL PROCESS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

У статті аналізується та досліджується соціально-психологічна адаптація студентів-першокурсників.

На основі аналізу інформації, літературних джерел доведено, що процес адаптації посідає важливе місце в навчальному процесі. Вказано на важливі фактори успішної адаптації до студентського життя

Ключові слова: адаптація, вища школа, заклад вищої освіти, студенти-першокурсники, труднощі адаптації.

Summary. The article analyzes and investigates the socio-

psychological adaptation of first-year students. The aim of the article is to study the main problems of student's adaptation to study in higher medical education through a survey. A study of the problems of adaptation of first-year medical students to the educational process at Ivano-Frankivsk National Medical University was conducted. 80 students took part in the survey. As a result of the survey, the main problems of first-year students to study at a higher medical educational institution were revealed.

Key words: adaptation, higher school, higher educational institution, first-year students, difficulties of adaptation.

Мета: проаналізувати проблему адаптації до навчання у закладі вищої медичної освіти студентів-першокурсників.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Однією з найважливіших передумов успішної навчальної діяльності студентів-першокурсників є їхня своєчасна адаптація до умов навчання у закладі вищої освіти. Перший курс може стати основою опори для студента, а може привести до різних змін у поведінці, спілкуванні і навчанні, адже саме в цей час формується ставлення молоді до навчання, майбутньої професії, самореалізації.

Вступаючи до медичного ви-

щого навчального закладу, студенти-першокурсники зіштовхуються з проблемами, пов'язаними з початком дорослого життя, зокрема, з недостатньою психологічною готовністю до нових умов навчання, зміною соціального оточення, побудовою взаємин з одногрупниками та викладачами, з перешкодами, що виникають у соціально-побутовій сфері (Дмитрук, 2019). Також є ряд студентів, котрі проявляють тривогу з приводу сумнівів правильності обраної професії (Дідух, 2019). Неможливість молоді звикнути до нових вимог може привести до розчарувань, пасивності та небажання вчитися. Відповідно до Болонської системи освіти, яка є основою в закладах вищої освіти – першокурсники ознайомлюються з новою для них організацією навчального процесу (лекції, семінари, самостійна робота, НДР), критеріями оцінювання знань. Як засвідчує система, навчання стає більш складним як за формою, так і змістом, оскільки більше часу студентам виділяється на самопідготовку, а менше – на лекції і практичні заняття.

Не всі студенти здатні подолати труднощі, і, як результат, часто ЗВО вимушені відраховувати за академічну неуспішність не найслабших осіб. Значна кількість студентів-першокурсників не вміють правильно організувати навчальну діяльність, не розуміють, як потрібно навчатися у закладі вищої освіти (Марковець, 2021; Очеретнюк, 2018). Вирішення проблем потребує внутрішньої самоорганізації студентів, уміння розподілити час і сили в навчальному режимі. Тому процес адаптації майбутніх фахівців до умов закладу є важливим етапом професійної підготовки.

Аналіз досліджень і публікацій. Вивчення наукової літератури вказує на те, що питання адаптації студентів до умов навчання у ЗВО займає одне з провідних місць. Істотний внесок у дослідження даного питання зробили Т. Мандзик, О. Безпалько, Н.

Заверико, Л. Коваль. Науковці вважають, що на процес адаптації впливають соціальний статус, а також місце проживання студента. У роботах Л. Литвинова, О. Прудська, А. Андреева, С. Гапонова, О. Кокун звертають увагу на труднощі, з якими стикаються на початковому етапі навчання першокурсники. Зокрема, дослідники виділяють дві групи чинників, що впливають на успішність адаптації: суб'єктивні фактори та фактори середовища. Водночас, Л. Красовська, М. Прищак, Л. Гармаш, О. Маріна, вказують на важливість адаптації першокурсників до навчання. Таким чином, на сьогоднішній день успішний процес адаптації студентів-першокурсників залишається невирішеною проблемою, і відповідно таке питання потребує додаткового вивчення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Адаптація студента до навчання у ЗВО – процес складний і довготривалий, оскільки протікає упродовж усіх років навчання, але найбільш важливим є період на першому курсі (Шевченко, 2019; Щедріна, 2018). Слід зауважити, що студентам-першокурсникам у навчальному закладі доводиться пережити декілька етапів адаптації. Один з найважливіших – це знайомство та спілкування з новим колективом, що визначається психологічним станом групи, взаєминами між сту-

дентами і викладачами.

Перший рік навчання студента в медичному університеті вважається найбільш проблематичним, оскільки не всі першокурсники успішно при звичаються до студентського життя. Саме в цей час формується ставлення здобувачів освіти до навчання, майбутньої професійної діяльності, продовжується активний пошук власних життєвих стратегій.

Процес адаптації студентів визначається насамперед, зміною умов проживання у зв'язку зі вступом до закладу вищої освіти (Мандзик, 2016). Зокрема, нами проведено опитування 80-ти першокурсників медичного факультету Івано-Франківського національного медичного університету. У числі респондентів були студенти, котрі проживають у гуртожитку, винаймають квартири і знаходяться вдома. Результат опитування вказує на те, що 25% осіб, котрі проживають у гуртожитку, процес адаптації пройшли легко, проте 54% відчували труднощі. Значно краще адаптувалися до умов навчання студенти, котрі проживають удома. Серед тих, котрі знімають квартиру, 30% звикли до певних умов, однак 56% відчували труднощі.

Спробуємо виокремити основні причини/труднощі, які, на думку студентів, сповільнюють або заважають їм швидше адаптуватися в університеті. Зокрема,

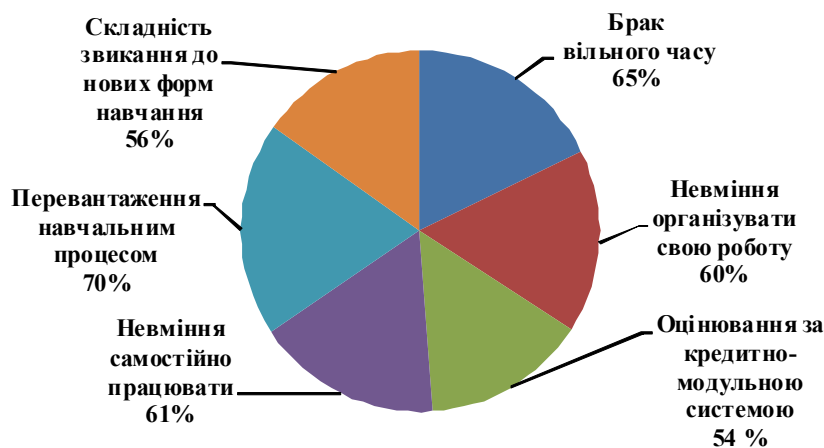

Рис. 1. Труднощі, які виникли у студентів-першокурсників при адаптації до навчання у ЗВО

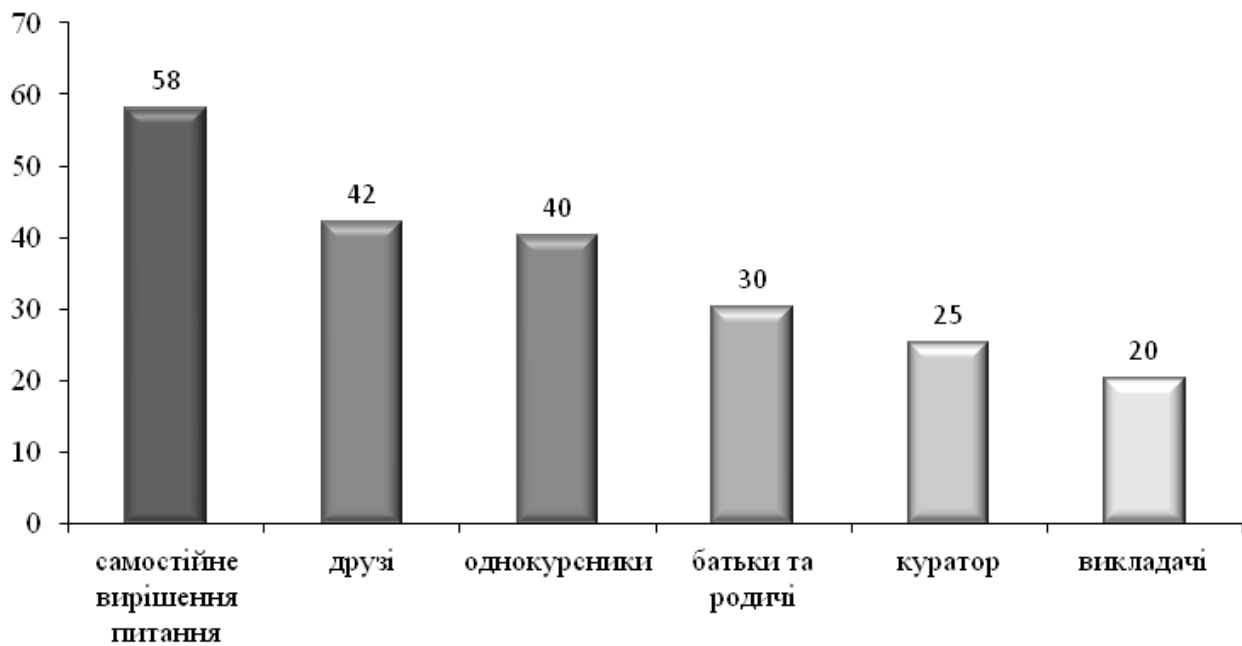

Рис. 2. Допомога студентам у процесі адаптації до нових умов навчання

більшість з них, а це 70%, вказують на перевантаження навчальним процесом; 61% осіб відмітили невміння самостійно працювати, 56% відзначили, що їм було важко звикнути до нових форм і методів навчання. Найбільш складною формою навчання переважно число студентів відмітили семінар (40%), практичні та лабораторні заняття (32%), лекції (15%). Водночас вирізились і ті студенти, котрі досить легко впоралися з усіма формами навчання (10%).

Суттєва проблема для студентів, яка з'явилася з початком навчання, – це брак вільного часу (65%), невміння організувати свою роботу (60%), оцінювання за кредитно-модульною системою (54%), навчання за розкладом першого і другого тижнів, навчання в різних корпусах (42%).

До навчальних труднощів першокурсники віднесли недостатню шкільну підготовку. Зокрема, слід відмітити, що 53% опитаних закінчили звичайну загальноосвітню школу, 16% навчались у класах з поглибленим вивченням предметів природничого циклу, або вивченням іноземних мов.

Під час опитування ми запропонували студентам відповісти на

питання щодо мотивів вибору майбутньої професії. Інтерес до обраного фаху виявили 85% осіб. Вагомим мотивом вони назвали сімейні традиції і поради батьків (20%). Незначна кількість першокурсників (5%) отримали пораду від учителів та інших спеціалістів.

Досить цікавою виявилась відповідь першокурсників на питання "Хто допомагає адаптуватися до нових форм навчання, з ким обговорюєте цю проблему?". За отриманими даними, 58% вважають, що необхідно вирішувати самостійно свої проблеми; 42–40% готові поділитися з друзями та однокурсниками; 30% мають намір звернутися за порадами до батьків і родичів; 25–20% попросили допомоги в куратора групи і викладачів (рис. 2). Варто звернути увагу на збільшення частки впливу на процеси адаптації студентів-першокурсників кураторів і викладачів.

Також, за підсумками опитування, першокурсники мали змогу залишити свої побажання, зокрема, у відповідях на питання "Що треба зробити для більш швидкої та успішної адаптації першокурсників до навчання?" Найбільше побажань виникло стосовно: зменшення обсягу навчального

матеріалу, кількості навчальних пар упродовж тижня, зменшення кількості четвертих пар, коректності у складанні розкладу занять; покращення умов проживання в гуртожитках, збільшення обсягу місць для заселення студентів, урегулювання подачі теплої води, уміння правильно організувати свій вільний час, значно активніше долучатися до участі у громадській, волонтерській діяльності, студентському самоврядуванню.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проаналізувавши інформацію, зібрану у студентів-першокурсників, слід відмітити, що процес адаптації займає важливе місце в навчальному процесі, адже саме він є запорукою ефективності та успішності навчання. Таким чином, важливими факторами успішної адаптації до студентського життя є розширення першокурсниками своєї самосвідомості, здатності до самостійного переборення страхів і тривог, упорядкування свого навчального і вільного часу, позитивне ставлення до навчання і майбутньої професії. Отже, маємо на увазі постійне самовдосконалення у процесі особистісного саморозвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Дідух, М. М. (2019). Проблеми й основні напрями адаптації студентів до умов навчання в закладах вищої освіти. *Uridicna psihologia*, 2 (25), 61–69. Doi: 10.33270/03192502.61.

Дмитрук, Л. (2019). Проблема адаптації українських та іноземних студентів-першокурсників до навчального процесу. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*, 33–38.

Мандзик, Т. М. (2016). Прив'язаність до місця проживання молоді у зв'язку з їхніми часовими орієнтаціями. *Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова*, 3 (41), 184–193.

Марковець, О. В., Ковальчук, У. Р., Клиніна, Т. С. (2021). Інформаційне забезпечення адаптації студентів 1 курсу до навчання у закладах вищої освіти (на прикладі Національного університету "Львівська політехніка"). *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, 4, 105–112.

Очеретнюк, А. О., Лисенко, Д. А., Паламарчук, О. В. та ін. (2018). Проблема адаптації студентів першого курсу до навчального про-

цесу. *Вісник Вінницького національного медичного університету*. 3, 543–547.

Шевченко, С. В., Денисов, І. Г. (2019). Особливості адаптації першокурсників до навчального навантаження сучасного освітнього процесу вищої школи. *Актуальні проблеми психології*, 11 (20), 345–361.

Щедрина, М. М. (2018). Соціально-психологічний супровід студента у період адаптації до навчання у вузі. *Психологія: реальність і перспективи*, 10, 166–171.

REFERENCE

Didukh, M. M. (2019). Problems and main directions of students' adaptation to the conditions of study in higher education institutions. *Uridicna psihologia*, 2 (25), 61–69. Doi: 10.33270/03192502.61.

Dmytruk, L. (2019). The problem of adaptation of Ukrainian and foreign first-year students to the educational process. *Collection of scientific works of Uman State Pedagogical University*, 2, 33–38.

Mandzik, T. M. (2016). Attachment to the place of

residence of young people due to their time orientations. *Bulletin of ONU named after II Mechnikov*, 3 (41), 184–193.

Markovets, O. V., Kovalchuk, U. R., Klinina, T. S. (2021). Information support of adaptation of 1st year students to study in higher education institutions (on the example of the National University "Lviv Polytechnic"). *Library Science. Documentation. Informology*, 4, 105–112.

Ocheretnyuk, A. A., Lysenko, D. A., Palamarchuk, O. V. et al. (2018). The problem of adaptation of first-year students to the educational process. *Bulletin of Vinnytsia National Medical University*, 22 (3), 543–547.

Shevchenko, S. V., Denisov, I. G. (2019) Features of adaptation of freshmen to the educational load of the modern educational process of higher school. *Actual problems of psychology*, 11 (20), 345–361.

Shchedrina, M. M. (2018). Socio-psychological support of students in the period of adaptation to higher education. *Psychology: reality and prospects*, 10, 166–171.

Стаття надійшла 2.05.2022 р.

